

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Terrorisme in Nederland

Diercks, Lizzy

Citation

Diercks, L. (2008). Terrorisme in Nederland. *Leidschrift : Historisch Terrorisme. De Ervaring Met Politiek Geweld In De Moderne Tijd*, 23(April), 217-220. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/72655>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/72655>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Terrorisme in Nederland

Niet bang om te sterven. Dertig jaar terrorisme in Nederland.

Siem Eikelenboom

Nieuw Amsterdam Uitgevers, Amsterdam; 2007; 288 pp.;

ISBN 9789046801727; € 17,50

Sinds de wereld op 11 september 2001 is opgeschrikt door de aanslagen op het World Trade Centre in New York, staat terrorisme volop in de belangstelling. Op wetenschappelijk gebied, in de politiek en in de journalistiek zijn er mensen die zich dagelijks met dit onderwerp bezig houden. Siem Eikelenboom is één van de mensen die zich vanuit de journalistiek verdiept in het terrorisme. Als onderzoeksjournalist voor *Nova* heeft hij de afgelopen jaren tientallen mensen over het onderwerp gesproken, van veroordeelde of verdachte terroristen tot leden van inlichtingendiensten. In zijn boek *Niet bang om te sterven* brengt hij de resultaten van deze gesprekken samen met een grondig onderzoek naar feiten uit strafdossiers en archieven van ministeries, waardoor de bronvermeldingen van het boek uitgebreid genoeg zijn om het als wetenschappelijk te kunnen bestempelen.

Het uitgangspunt van het boek is de vraag of het terrorisme waar Nederland en de rest van de wereld vandaag de dag mee te maken hebben daadwerkelijk zo'n nieuw fenomeen is, zoals sommige politici plachten te stellen. Siem Eikelenboom onderzoekt deze vraag door zes verschillende terreurbewegingen in Nederland vanaf de jaren zeventig met elkaar te vergelijken. In de eerste drie hoofdstukken beschrijft Eikelenboom het terrorisme zoals het sinds 11 september 2001 in Nederland heeft plaatsgevonden. Deze hoofdstukken gaan onder andere over Mohammed B., de Hofstadgroep en Samir A. In de volgende drie hoofdstukken kijkt Eikelenboom naar de belangrijkste terroristische acties uit de jaren zeventig en tachtig zoals die van de Zwarte September, de Molukkers en de RAF in Nederland.

Tijdens het lezen wordt al snel duidelijk dat Eikelenboom niet vindt dat het hedendaagse terrorisme een nieuw fenomeen is. In zijn nawoord zet Eikelenboom alle vooroordelen ten opzichte van het 'nieuwe' terrorisme nog eens op een rijtje en ontkracht ze stuk voor stuk. Zo zou volgens velen het huidige terrorisme niet politiek maar religieus gekleurd zijn. Eikelenboom meent echter dat veel religieuze bewegingen in feite een

sociaaleconomische of etnisch-nationalistische agenda voeren, overgoten met een religieus sausje. Zo zouden de boodschappen van Osama Bin Laden vol zitten met linkse kritiek op de dictatoriale regimes in het Midden-Oosten. Eikelenboom volgt in deze mening de Amerikaanse historicus Scott Appleby, die zich al jarenlang bezig houdt met religieus geweld. Een tweede vooroordeel over het huidige terrorisme is dat het in tegenstelling tot het oude niet meer een lokaal maar een globaal fenomeen zou zijn. Hierop zegt Eikelenboom dat terrorisme zelden tot nooit lokaal is geweest. Zelfs de ETA, die streeft naar een onafhankelijk Baskenland, heeft zich uitgestrekt tot over heel Europa en daar buiten.

Eikelenboom gaat echter veel verder dan het ontcrachten van de vooroordelen. Hij vergelijkt de Molukse terroristen van de jaren zeventig met de radicale moslims van nu en vindt verbazingwekkend veel overeenkomsten: beide groepen hebben ouders die uit een vreemde cultuur naar Nederland zijn gekomen, in beide groepen vormen de kinderen de tweede generatie. De daders van de terroristische acties zijn meestal nog erg jong en verkeren in een achterstandssituatie op het gebied van onderwijs en taal; beide groepen komen uit achterstandswijken.

Als er dus kennelijk overeenkomsten zijn tussen het terrorisme uit de jaren zeventig en tachtig en het huidige terrorisme, wat valt er dan te zeggen over de bestrijding hiervan? Ook aan deze vraag besteed Siem Eikelenboom aandacht door de reactie van de overheid in de jaren zeventig en tachtig te vergelijken met de huidige terrorisme bestrijding. Het voornaamste verschil is dat, waar de overheid in de jaren zeventig het terrorisme probeerde aan te pakken door slechts een paar vooral organisatorische maatregelen te nemen, er nu een reeks van nieuwe wetten wordt aangenomen, waardoor potentiële daders al voor het plegen van hun mogelijke acties kunnen worden opgepakt. Dit verschil in aanpak wijt Eikelenboom aan de verandering van de samenleving. 'Vroeger was het *shit happens*, nu leven we in een risicomijdende samenleving.' Overigens keurt Eikelenboom de huidige manier van terrorisme bestrijding af want, zegt hij, waar ligt de grens tussen twee opschepperige pubers en een serieus plan van terroristen?

Eikelenboom concludeert dat terrorisme eerder voortvloeit uit het gegeven dat groepen in een samenleving het contact met die samenleving kwijt kunnen raken en niet meer zien dat het ook hun samenleving is. Deze groepen denken dat hun taal, hun geloof of hun afkomst niet serieus wordt genomen en zelfs wordt achtergesteld. Binnen deze groepen zijn altijd wel mensen die willen overgaan tot actie. Als alternatief pleit Eikelenboom

ervoor dat overheden juist de dialoog aangaan met die groepen om de onvrede de kop in te drukken. Dat werkt beter dan tal van preventieve maatregelen nemen, zoals de overheid nu doet. Eikelenboom erkent weliswaar dat Nederland in haar anti-terreurmaatregelen nog niet zo ver is doorgeschoten als de VS, toch hoopt hij 'dat de politiek snel bij zinnen komt, ophoudt met het aannemen van overbodige wetsvoorstellen en doet wat het moet doen: de dialoog aangaan met de moslimgemeenschappen en luisteren.'

Door het terrorisme in een historisch perspectief te plaatsen weet Eikelenboom de gebeurtenissen na 11 september 2001 niet alleen te relativiseren, maar ze ook enigszins begrijpelijk te maken. Dit wil overigens niet zeggen dat hij terroristische aanslagen bagatelliseert of ook maar enigszins goedkeurt, maar door terroristen uit verschillende perioden met elkaar te vergelijken, krijgen we meer inzicht in de achtergronden van de daders en dit zou kunnen helpen bij de bestrijding van terrorisme.

De religieuze component van het huidige terrorisme wuift Eikelenboom weg en daarin volgt hij de mening van de meeste wetenschappers die zich met terrorisme bezighouden. Volgens de in januari 2008 aangestelde hoogleraar terrorisme Bob de Graaff is dit echter een grote fout. Terroristen, zegt hij, handelen vanuit extreme ideologieën en dat gaat zelden samen met rationeel denken. Door de religieuze component te zien als een dekmantel voor sociaaleconomische motieven schrijft Eikelenboom een te groot rationeel denkvermogen aan terroristen toe, vindt hij. Dat het rationele denkvermogen van terroristen niet mag worden overschat, is een juist uitgangspunt. Toch denk ik dat Eikelenboom er goed aan doet de potentiële of vermeende daders van terroristische aanslagen, zowel in het heden als in het verleden als mensen neer te zetten met wie de dialoog dient te worden aangegaan, in plaats van ze te portretteren als religieuze fanatici die totaal niet voor rede vatbaar zijn.

Een nuttig boek dus. Helaas heeft Eikelenboom het idee dat hij alles feitelijk zo juist mogelijk moet opschrijven om zijn punt te kunnen maken, waardoor het boek niet echt lekker leest. De hoofdstukken zijn een opsomming van gebeurtenissen, gecombineerd met de juridisch correcte namen van terreurverdachten (A. en B.) en afkortingen van talloze overheidsinstanties, waardoor je soms een pagina minstens drie keer moet lezen voor je begrijpt wat er staat. De schrijver had er goed aangedaan om in deze hoofdstukken af en toe het een en ander samen te vatten. De inleiding en de conclusie zijn daarentegen glashelder en vlijmscherp; ze

Recensies

geven genoeg stof voor een debat over de manier waarop niet alleen de Nederlandse overheid, maar de gehele internationale gemeenschap omgaat met vermeende terreurdreigingen.

Lizzy Dierkes